

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 1a
2513 AA 's-GRAVENHAGE

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
Telefoon (070) 333 44 44
Telefax (070) 333 40 33

Uw brief

Ons kenmerk

SV/V&V/02/44250

Onderwerp

Verruiming vrijstellingsregeling AOW, ANW
en AKW

Datum

26 juni 2002

Inleiding

Tijdens het algemeen overleg grensarbeiders op 20 december jl., zijn de aanbevelingen van de Commissie Grensarbeiders alsmede de kabinetsstandpunten daarover besproken. In dat kader is onder meer stilgestaan bij twee problemen die zich voordoen met de zogenaamde vrijstellingsregeling in de volksverzekeringen.

Naar aanleiding van een toezegging ter zake van het kabinet doe ik u deze brief toekomen waarin eerst een uiteenzetting wordt gegeven over de vrijstellingsregeling. Daarna worden beide problemen nader belicht. Vervolgens wordt in het kort aangegeven welke wensen door enkele van uw fracties tijdens dit algemeen overleg over de vrijstellingsregeling zijn geuit. Aansluitend laat de notitie het standpunt van de SVB zien om een uitbreiding van de huidige vrijstellingsregeling te overwegen. Tot slot wordt het standpunt van het kabinet verwoord.

Inhoud vrijstellingsregeling

Bij de invoering van het Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1989 per 1 juli van dat jaar, werd de huidige vrijstellingsregeling geïntroduceerd. Zij is bedoeld voor ingezetenen van ons land die recht hebben op een langlopende sociale verzekeringsuitkering uit hoofde van een buitenlands wettelijk stelsel. De hoogte van de betreffende uitkering dient op bruto-basis ten minste gelijk te zijn aan 70% van het in Nederland geldende wettelijk minimum loon.

Ook ingezetenen die naast hun buitenlandse uitkering een langlopende uitkering krachtens het Nederlandse sociaalverzekeringsstelsel genieten, kunnen gebruik maken van de vrijstellingsregeling. In dat geval dienen de Nederlandse en de buitenlandse uitkering samen op bruto basis ten minste 70% van het wettelijk minimumloon te bedragen terwijl de buitenlandse uitkering alsdan hoger moet zijn dan de Nederlandse. De vrijstellingsregeling geldt voor de AOW, de ANW en de AKW, echter niet voor de AWBZ.

Uit hoofde van hetzelfde Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen is men als Nederlands ingezetene niet verzekerd voor de AWBZ indien er recht bestaat op medische zorg ten laste van een buitenlandse verzekering. Eveneens zijn niet

verzekerd voor de AWBZ gepensioneerden van volkenrechtelijke organisaties en hun gezinsleden, voor zover zij hier wonen.

Een verzoek om vrijstelling moet worden ingediend bij de Sociale Verzekeringsbank. Indien zulks geschiedt binnen één jaar nadat de verplichte verzekering krachtens de volksverzekeringen een aanvang nam, werkt, indien het uitvoeringsorgaan positief oordeelt over dat verzoek, de vrijstelling terug tot de datum waarop belanghebbende weer verplicht verzekerd werd.

Knelpunten

Bruto-bruto-vergelijking

Zoals eerder aangegeven wordt de hoogte van de buitenlandse uitkering op bruto-basis getoetst aan het in ons land geldende wettelijk minimum loon. In de praktijk doet zich op dit punt met name met de Bondsrepubliek Duitsland een probleem voor omdat Duitse sociale verzekeringsuitkeringen op netto-basis worden verstrekt. Ook de toekenningsbeschikkingen vermelden de bedragen uitsluitend op netto-basis.

De Commissie grensarbeiders constateerde destijds in haar rapportage dat er daardoor sprake is van een onevenwichtigheid omdat een netto Duitse sociaalverzekeringsuitkering – indien deze minder bedraagt dan 70% van het bruto minimumloon – meer bestedingscapaciteit kan impliceren dan een uit een derde land afkomstige bruto sociaalverzekeringsuitkering die meer bedraagt dan 70% van het bruto minimumloon. Het is immers niet uitgesloten dat de bruto uitkeringen uit het derde land onderworpen kunnen zijn aan de heffing van relatief hoge sociale verzekeringspremies en belastingen. Deze constatering is van belang omdat 70% van het bruto minimumloon als ondergrens wordt gehanteerd om nog in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.

Uitkeringen met een wettelijke grondslag

Een andere kwestie die eigenlijk al sedert de invoering van de vrijstellingsregeling bij nogal wat postactieve ingezetenen met een buitenlandse uitkering op het nodige onbegrip kon rekenen, betreft de beperking in de toepassing van de vrijstellingsregeling tot uitsluitend degenen van wie de uitkering een wettelijke grondslag heeft.

Uitkeringsgerechtigden met een bovenwettelijke uitkering komen niet voor vrijstelling in aanmerking. Het kabinet heeft dit standpunt jarenlang verdedigd door te stellen dat de duurzaamheid van een uitkering wordt gegarandeerd indien er sprake is van een uitkering met een wettelijke grondslag.

De consequentie van deze stellingname is dat personen die een niet-wettelijke uitkering ontvangen al dan niet in combinatie met een wettelijke uitkering, lager dan 70% van het wettelijke minimum loon op bruto-basis, zonder meer door de SVB worden afgewezen, ook al is het niet-wettelijk deel van de uitkering aanzienlijk hoger dan die 70%.

Een groep die zonder meer tot deze categorie kan worden gerekend en die al bijna sedert de eerste dag dat de vrijstellingsregeling een feit werd, aandacht voor deze – naar haar mening onrechtvaardige – situatie vraagt, zijn de in Nederland wonende postactieve personeelsleden van de Duitse luchtvaartmaatschappij Lufthansa. Zij beschikken over een door de staat gegarandeerd maar niet-wettelijk pensioen met daarnaast een zeer bescheiden wettelijk pensioen. Hoewel zij een (buitenlandse) dekking hebben tot aan hun overlijden waardoor er geen enkele behoefte – en in feite ook geen noodzaak – bestaat om nog onderworpen te zijn aan de AOW, de ANW en de AKW, blijven zij wel verzekeringsplichtig.

Wensen Tweede Kamer

Om het probleem van de bruto-netto-vergelijking tussen het Nederlandse minimumloon en de Duitse uitkering adequaat te behandelen, werd op 20 december jl. door de VVD-fractie voorgesteld om de mogelijkheid te onderzoeken om op basis van een bepaalde factor de Duitse uitkering te bruteren, waardoor ook voor die gevallen een bruto-bruto-vergelijking mogelijk wordt.

Het verzoek van de CDA-fractie kwam er in feite op neer de vrijstellingsregeling ook open te stellen voor niet-wettelijke buitenlandse langlopende uitkeringen. Concreet werd daarbij bedoeld op de niet-wettelijke uitkeringen die oud-werknemers van Lufthansa die in Nederland wonen van hun vroegere werkgever ontvangen.

Opmerking SVB

De SVB wijst, als argument vóór uitbreiding van de bestaande vrijstellingsregeling, op de groep van ex-grensarbeiders, die gedurende hun actieve arbeidsloopbaan uitsluitend in het buitenland werken en derhalve onderworpen zijn aan de buitenlandse sociale verzekeringswetgeving. Na hun pensionering hebben zij dikwijls recht op een relatief laag wettelijke buitenlands pensioen omdat zij tevens voor een hoog bedrijfspensioen in aanmerking komen. Deze groep van belanghebbenden waren voor hun pensionering door hun arbeid buitenslands niet onderworpen aan de Nederlandse wetgeving en zij zouden dit ook na hun pensionering liever niet willen zijn, omdat het totaalbedrag van hun duurzame buitenlandse uitkeringen normaal gesproken hoog genoeg is (meestal veel hoger dan 70% van het in Nederland geldende bruto minimumloon) om structureel in het eigen levensonderhoud te (blijven) voorzien.

Standpunt kabinet

Tijdens het algemeen overleg van 1 februari 2002 wees het kabinet er op dat de oplossing van het probleem inzake de bruto-bruto-vergelijking niet gezocht moest worden door over te stappen naar een netto-netto-vergelijking. Een dergelijke oplossing werd uitvoeringstechnisch gezien gecompliceerd geacht. Ook het met een bepaalde factor bruteren van de Duitse uitkering zal er voor zorgen dat het er voor het uitvoeringsorgaan niet gemakkelijker op wordt.

Volgens het kabinet behoren beide problemen tot het verleden indien niet langer wordt vastgehouden aan de voorwaarde dat alleen buitenlandse uitkeringen die een wettelijke basis hebben in het vrijstellingenbeleid kunnen worden betrokken. De vrijstellingsregeling moet volgens het kabinet ook worden opengesteld voor mensen die een andere dan een buitenlandse wettelijke uitkering ontvangen. In dit verband dient te worden gedacht aan degenen die een bovenwettelijke uitkering ontvangen. Dit zijn uitkeringen die in principe voor het leven gegarandeerd zijn en derhalve een duurzaam karakter dragen.

Een dergelijke verruiming van de vrijstellingsregeling zal er aan de ene kant toe leiden dat de problematiek met de bruto-netto-vergelijking grotendeels tot het verleden zal behoren. Het totaal aan netto-uitkeringen dat de belanghebbende bij zijn vrijstellingsverzoek in de nieuwe situatie zou mogen gaan betrekken, zal immers aanzienlijk worden vergroot. De hoogte van 70% van het minimumloon op bruto basis waaraan de buitenlandse uitkering ten minste dient te voldoen om voor vrijstelling in aanmerking te komen, heeft dan in aanzienlijk minder gevallen dan dat nu het geval is, als een onoverkomelijke barrière te worden gezien.

Aan de andere kant betekent het betrekken van bovenwettelijke uitkeringen bij het vrijstellingenbeleid dat straks ook postactieven met zo'n uitkering vrijgesteld kunnen worden van verzekeringsplicht voor AOW, ANW en AKW.

Het kabinet heeft bij het bepalen van z'n standpunt het volgende laten meespelen. De vrijstellingsregeling in het Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1999 (ook wel bekend als KB 746) beperkt zich niet tot postactieven die in Duitsland werkzaam zijn geweest en uit hoofde daarvan aanspraak kunnen doen gelden op een sociaalverzekeringsuitkering krachtens het wettelijke stelsel van dat land. Het maakt in beginsel niet uit waar men gedurende een bepaald deel van zijn leven buiten onze landsgrenzen heeft gewerkt. Zolang maar aan de voorwaarden wordt voldaan die voor de vrijstellingsregeling gelden, kan een ieder daarvan gebruik maken. De aanpak van de problematiek zoals in deze notitie is geformuleerd, kan dan ook niet uitsluitend worden gericht op uitkeringsgerechtigden uit één land, in dit geval de Bondsrepubliek Duitsland. Een uitbreiding van de huidige vrijstellingsregeling dient ook ten goede te komen aan uitkeringsgerechtigde postactieven uit ander landen. Het kabinet is van mening dat zulks het best kan worden gerealiseerd door in de toekomst ook alle uitkeringsgerechtigden met een bovenwettelijke uitkering voor vrijstelling in aanmerking te laten komen. Een dergelijk type uitkering is immers in zeer veel landen gemeengoed en bovendien in beginsel voor het leven gegarandeerd.

Een verruiming van de vrijstellingsregeling zoals door het kabinet wordt voorgesteld, betekent voor de SVB een vermindering van het aantal door het uitvoeringsorgaan toe te kennen (geringe) AOW-pensioenen die gebaseerd zijn op een groot aantal kortingsjaren. De SVB voorziet bovendien geen problemen bij de inhoudelijke beoordeling van bovenwettelijke uitkeringen.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

(J.F. Hoogervorst)